

Johan Wadsten
Foto Birgitta Wiklander

Även krig har regler

Den 16 sep startade Europaklubben höstterminens föreläsningar i Stadsbiblioteket inför 60 deltagare. Röda Korsets folkrättsjurist Johan Wadsten föreläste under rubriken ”Folkrätten i en splittrad värld”. Han tog oss på en resa genom folkrättens historia, från 1800-talets första Genèvekonvention till dagens utmaningar med krig, terrorism och cyberattacker. Men redan 1700 f Kr fanns regler för hur krig ska föras, t.ex vad gäller hantering av krigsfångar.

Den moderna folkrätten växte fram då den schweiziske affärsmannen Henri Dunant hade bevittnat slaget vid Solferino 1859, där tusentals sårade soldater lämnades utan hjälp. Hans engagemang ledde till grundandet av Röda Korset och tillkomsten av den första Genèvekonventionen 1864. Den kan beskrivas som Krigets Lagar. Idén att även i krig visa humanitet var revolutionerande. Konventionen slog fast att sårade soldater skulle skyddas och vårdas samt att endast militära mål får angripas.

Andra världskriget blev ett brutalt bevis på vad som händer när folkrätten sätts ur spel. Krigets fasor ledde till en vilja att skapa tydligare regler. Man insåg att människans värde måste stå i centrum. Därför antogs de fyra Genèvekonventionerna 1949, som skyddar både soldater och civila i krig. Även nu träffas världens nationer i Genève vart fjärde år för fortsatt utveckling av regelverket. FN-stadgan från 1945 lyftes fram som en av folkrättens hörnstenar. Den förbjuder angreppskrig och slår fast att varje stat har rätt till självförsvar. Nya internationella domstolar, som ICC, Internationella brottmålsdomstolen i Haag, försöker ställa ledare till svars för folkmord och krigsbrott. Även vid uppenbara brott mot FN-stadgan är dock ansvarsutkrävandet mycket svårt då utfallet ofta styrs av de berördas utgångspunkter i politik och religion. Moderna hot från terrorism och cyberattacker har skapat nya gråzoner där

folkrätten ställs på svåra prov. Folkrätten har dock fortfarande en viktig roll. Den ger oss en moralisk möjlighet att fördöma och agera.

Kommer folkrätten att stå pall för stormaktspolitik och nya hot? Reglerna bryts då och då, men utan dem hade det sett ännu värre ut. Varje människa som får skydd tack vare folkrätten är ett steg i rätt riktning.

Ove Wilder